

บทที่ 2
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ทัศนคติเป็นเรื่องซับซ้อนมาก นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาวิจัย และให้ความหมายของคำว่าทัศนคติไว้อย่างต่าง ๆ กัน เช่น

คาร์เตอร์ วิกคูล¹ (Carter V. Good) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติคือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก หรือเกลียด หรือกลัว หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใด ต่อสิ่งนั้น ๆ

โฮเวอร์ค เฮน เคนเลอร์² (Howard H. Kendler) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติคือภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังขารอบตัวหรือคือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่าง บุคคล สถาบัน หรือแนวความคิดบางอย่าง

เฟรเดอริก เจ แมคโดนัลด์³ (Frederic J. McDonald) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติคือความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง หรือคือภาวะความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดทางหนึ่ง

เออร์เนสท ฮาร์ ฮิลการ์ด⁴ (Ernest R. Hilgard) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติคือพฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อแนวความคิดใด หรือสภาพการณ์ใดในทางเข้าหาหรือหนีออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไปในทางที่เช่นเดียวกันไปในลักษณะอย่างเดิมเมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนี้อีก

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติ ในทำนองคล้าย ๆ กันกับทั้ง

---

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education, p.48.

² Howard H. Kendler, Basic Psychology, p.572.

³ Frederic J. McDonald, Educational Psychology, p.564.

⁴ Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, p.214.

สถานที่กล่าวมาข้างต้น คือ เห็นพ้องกันว่าทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะแสดงออก ในทางสนับสนุนหรือต่อต้าน สภาพการณ์ใด บุคคลใด หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การวัดทัศนคติ เทอร์สโตน¹ (L.L. Thurstone) ได้ให้ความเห็นว่า จะวัดโดยตรงไม่ได้ ต้องวัดจากการแสดงออกของทัศนคติในรูปความคิดเห็นหรือภาษาพูดซึ่งอาจจะวัดได้แน่นอน จึงมีผู้ให้คำแนะนำว่าควรที่จะวัดทัศนคติจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ แต่ก็มีผู้คัดค้านเช่นเดียวกันว่าอาจจะคลาดเคลื่อนได้เพราะพฤติกรรมของคนเราบางทีก็บิดเบือนไปจากทัศนคติที่มีอยู่จริง ดังนั้นเทอร์สโตนจึงให้ความเห็นว่าทั้งภาษาพูดและพฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ เป็นเพียงเครื่องวัดทัศนคติเท่านั้น ย่อมจะมีความคลาดเคลื่อนตามหลักของการวัดเป็นธรรมดาและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้ว เทอร์สโตนได้ใช้การวัดทัศนคติจากการตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความ ในแบบวัดทัศนคติ แต่จะต้องไม่สรุปเอาว่าคน ๆ นั้นจะปฏิบัติตามในข้อที่ตัวเองเห็นด้วย

วิธีสร้างแบบวัดทัศนคติแบบของเทอร์สโตน อนาสตาซี¹ (Annie Anastasi) ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้ ชั้นแรกเป็นการรวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เช่น การสร้างแบบวัดทัศนคติต่อคริสตศาสนา ชั้นแรกก็รวบรวมข้อความที่เป็นความคิดเห็นต่อคริสตศาสนาให้โดยมากที่สุด โดยให้มีทั้งข้อความที่สนับสนุนคริสตศาสนาและข้อความที่ต่อต้านคริสตศาสนา การรวบรวมข้อความอาจจะรวบรวมด้วยการศึกษานำ (Pilot Study) จากการให้ประชาชนหลายกลุ่มเขียนแสดงความคิดเห็นของตนต่อคริสตศาสนา เมื่อได้ข้อความมากแล้วจึงพิมพ์ลงเป็นรายการ ให้แต่ละข้อมีใจความสั้น ๆ เพียงความคิดเดียว แล้วให้ผู้ตัดสินประมาณ 50 ถึง 300 คน เป็นผู้ตัดสินข้อความแต่ละข้อที่รวบรวมได้ ว่าควรจะจัดอยู่พวกใดใน 11 พวก ดังที่จะได้เสนอในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

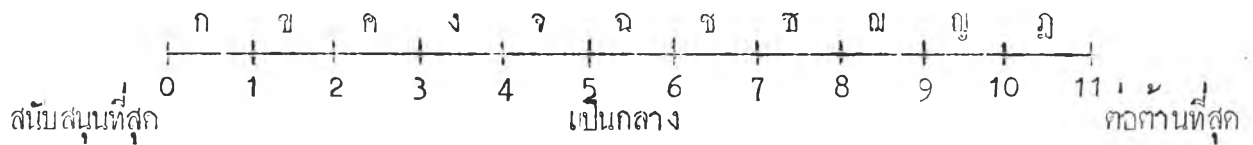
---

¹L.L. Thurstone, "Attitude Can Be Measure," Reading in Attitude Theory and Measurement, p.77.

²Annie Anastasi, Psychological Testing, p.483.

แผนภูมิที่ 1 แสดงการจัดข้อความ

เริ่มตั้งแต่สัณยที่สุดจนถึงค่ามากที่สุด

จากแผนภูมิที่ 1 จะเห็นว่าข้อความพวก ก เป็นข้อความที่ผู้ตัดสินเห็นว่าสัณยที่สุดคริสตศาสนามากที่สุด พวก ข ค ง และ จ เป็นข้อความที่สัณยน้อยลงไปตามลำดับ พวก ฉ เป็นข้อความที่เป็นกลางคือทั้งไม่สัณยและไม่คอกานคริสตศาสนา พวก ช ซ ฅ และ ญ เป็นข้อความที่ผู้ตัดสินเห็นว่าคอกานคริสตศาสนาเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึงพวก ฎ จะเป็นข้อความประเภทที่คอกานคริสตศาสนามากที่สุด หลักสำคัญในการตัดสิน ผู้ตัดสินจะต้องทำตัวให้เป็นกลางที่สุด คือจะคงไม่ให้อคติของตัวเองเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสิน ผู้ตัดสินมีหน้าที่เพียงตัดสินว่า ข้อความแต่ละข้อ สัณยหรือคอกานคริสตศาสนา เพียงไร

ขั้นต่อไปนำผลจากการตัดสินข้อความมาคำนวณหามาตราส่วน (Scale Value) ของข้อความแต่ละข้อ โดยการหาคะแนนมัธยฐานของแต่ละข้อ จากคะแนนการตัดสินของผู้ตัดสินทุกคน ในขั้นนั้น คือหาคะแนนมัธยฐานจะตกอยู่ช่วงใดใน 11 ช่วง เมื่อถือว่าทั้ง 11 ช่วงเป็นระดับทัศนคติที่ติดต่อกัน (Attitude Continuum) และแต่ละช่วงมีระยะห่างเท่า ๆ กัน (Equally spaced) การเปลี่ยนระดับทัศนคติเป็นคะแนนจึงมีค่าระหว่าง 1 ถึง 11 คะแนน

ตัวอย่างการหามาตราส่วนของข้อความแต่ละข้อ เช่น ข้อความข้อหนึ่งในการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อคริสตศาสนาว่า "ข้าพเจ้าเชื่อว่าคริสตศาสนามีอิทธิพลดีต่อพวกคนชั้นต่ำเท่านั้น" วิธีหามาตราส่วนคือผู้สร้างต้องนำคะแนนการตัดสินของผู้ตัดสินทุกคนสำหรับข้อความนี้ มาคำนวณหาคะแนนมัธยฐาน ซึ่งคะแนนมัธยฐานนี้จะถือเป็นมาตราส่วนของข้อความข้อนี้ สมมติว่าข้อความที่ยกตัวอย่างมามีคะแนนมัธยฐานจากผู้ตัดสินทั้งหมดเท่ากับ 6.7 คะแนน ข้อความข้อนี้ก็จะมามีมาตราส่วนเท่ากับ 6.7 ถ้าผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนี้ ผู้ตอบผู้นั้นก็จะให้คะแนนสำหรับข้อนี้ 6.7 คะแนน

เทอร์สโตนใช้วิธีดังกล่าวมาคำนวณหามาตราส่วนของทุกข้อความเสร็จแล้วเลือกเอาข้อที่มีมาตราส่วนทั้งสูงและต่ำต่าง ๆ กันประมาณ 20 ถึง 25 ข้อ เพื่อใช้เป็นแบบวัดทัศนคติที่แท้จริง

ต่อไป การนำเอาแบบวัดทัศนคติไปใช้โดยใหญ่ๆ โดยทั่วไป เห็นควยกับข้อความใดบาง หรือให้เขียน
เครื่องหมายถูกลงหน้าข้อความประมาณ 2 - 3 ข้อที่ผู้ตอบเห็นควย คะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละ
คนคือคะแนนพื้นฐานของมาตราส่วนของแต่ละข้อความที่ผู้ตอบเห็นควย

เซลทิส และคณะ¹ (Claire Selltitz and Others) ได้อธิบายขอบเขตของ
แบบวัดทัศนคติแบบของเทอร์สโตนไวว่า เป็นแบบวัดทัศนคติที่ความยุ่งยากในการสร้างมาก อีกทั้ง
ทั้งทัศนคติของผู้ตัดสินเองมักจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินข้อความควย เพราะการที่จะให้ผู้ตัดสิน ทำคว
ให้เป็นกลางจริง ๆ นั้นทำได้ยาก จากการศึกษาของแกรนเนเบอร์ก (Granneberg) ในปี
คริสต์ศักราช 1955 ในการสร้างแบบวัดทัศนคติศาสนา โดยใช้แบบของเทอร์สโตน ได้ค้นพบ
ว่าผู้ที่นับถือในศาสนา กับผู้ที่ไร้ศาสนา มีคะแนนทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และที่
สำคัญก็คือ การให้นำหนักของข้อความ หรือการจัดประเภทของข้อความระหว่างผู้ตัดสินที่มีสติปัญญา
สูง (Superior) และผู้ตัดสินที่มีสติปัญญาต่ำ (Low Intelligence) มีความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญ ปรากฏว่าปฏิกริยา (Interaction) ระหว่างสติปัญญาของผู้ตัดสิน และทัศนคติของ
ผู้ตัดสินมีผลต่อการจัดประเภทของข้อความ ขอบเขตประการหนึ่งของแบบวัดทัศนคติแบบของ
เทอร์สโตนคือ การที่ผู้ตอบจะคะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละคนคือคะแนนพื้นฐานของมาตราส่วน ของ
ทุกข้อที่ผู้ตอบเห็นควย ผู้ที่เห็นควยกับข้อความที่มีมาตราส่วน 8.6 และ 8.4 ก็จะมีคะแนนทัศนคติ
เป็น 8.5 ส่วนผู้ที่เห็นควยกับข้อความที่มีมาตราส่วน 10.3 , 8.6 , 8.4 และ 3.8 ก็จะมี
คะแนนทัศนคติเป็น 8.5 เช่นเดียวกัน ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดีแล้วผู้ตอบทั้งสองคนควรจะได้คะแนนแยก
ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามแบบวัดทัศนคติแบบเทอร์สโตนก็เป็นแบบวัดทัศนคติที่มีผู้นิยมใช้กันมาก

แบบวัดทัศนคติที่เป็นที่นิยมกันมากพอ ๆ กันกับของเทอร์สโตนคือ แบบวัดทัศนคติของ
ไลเคิร์ต² (Likert Type Scale) ไลเคิร์ตได้เอาข้อความทุกข้อในแบบวัดทัศนคติมีความสำ
คัญเท่ากันหมด คะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละคนคือผลรวมของคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติ ซึ่ง
ไลเคิร์ตถือว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ถือสิ่งใดก็ตาม โอกาสที่จะตอบเห็นควยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็จะมี
มาก และโอกาสที่จะตอบเห็นควยกับข้อความที่คัดค้านสิ่งนั้นก็จะมีน้อย ในทำนองเดียวกันผู้ที่มีทัศนคติ
ที่ไม่ถือสิ่งใด โอกาสที่จะตอบเห็นควยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็จะมีน้อยและโอกาสที่จะตอบเห็น

¹Claire Selltitz and Others, "Attitude Scaling," Attitudes, pp.310 - 312.

²Paul F. Second and Carl W. Backman, Social Psychology, p.103.

ควยกับขอความที่ตอบานสิ่งนั้นก็จะมามาก คณะรวมของทุกขอจะเป็นเครื่องวัดทัศนคติ ของผู้ตอบแต่ละคน

วิธีสร้างแบบวัดทัศนคติแบบของไลเคิร์ท ชั้นแรกกองรวบรวมขอความที่เกี่ยวของในสิ่งที่จะศึกษาให้ไ้มากที่สุดเช่นเกี่ยวกับวิธีของเทอร์สโทน นำขอความที่รวบรวมได้ไปลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่กองการจะทำการศึกษาวัดทัศนคติจำนวนมาก ๆ โดยให้เลือตอบว่า เห็นควยอย่างยั้ง เห็นควย ไม่น้ำใจ ไม่น้ำใจเห็นควย หรือไม่น้ำใจเห็นควยอย่างยั้ง เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งขอความแต่ละขอ ผู้ตอบไม่น้ำใจทำควยให้เป็นกลางเหมือนกับการทัศนคติขอความของผู้ทัศนคติแบบเทอร์สโทน แต่ตอบตามความรู้สึกของค่นเองไคเลย การเปลี่ยนระดับทัศนคติให้เป็นคะแนน ขอความที่สนับสนุนถาคอบว่าเห็นควยอย่างยั้งให้ 1 คะแนน แล้วเพิ่มขิ้นเรื่อย ๆ จนถึง ถาคอบไม่น้ำใจเห็นควยอย่างยั้งให้ 5 คะแนน ส่วนขอความที่ตอบานถาคอบว่าไม่น้ำใจเห็นควยอย่างยั้งให้ 1 คะแนน แล้วเพิ่มขิ้นเรื่อย ๆ จนถึงถาคอบว่าเห็นควยอย่างยั้งให้ 5 คะแนน ตัวอย่างเช่น ขอความที่ถาคอบว่า "ควรอนุญาตให้ชาวนิโกร เขาไปเล่นในสนามกีฬาสาธารณะ" ซึ่งเป็นขอความที่สนับสนุนชาวนิโกร ถ้านั้นถาคอบตอบว่า เห็นควยอย่างยั้งกับขอความนี้ก็จะไคคะแนน 1 คะแนน แต่ถาคอบว่าไม่น้ำใจเห็นควยอย่างยั้งกับขอความนี้ก็จะไคคะแนน 5 คะแนนเป็นค่น คะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละค่นคือ ผลรวมของคะแนนทุกขอ ผู้ที่ทัศนคติที่ไม่ค้ำก็ควรจะไคคะแนนสูงในแต่ละขอ ซึ่งจะทำไห้คะแนนรวมสูงตามไปควย ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ค้ำก็ควรจะไคคะแนนต่ำในแต่ละขอ ซึ่งจะทำไห้คะแนนรวมต่ำไปควย

เนื่อหาคะแนนรวมของแต่ละค่นไคแล้ว ทำการวิเคราะห์ขอ¹ (Item Analysis) เพื่อเลือกเอาขอที่มีอำนาจจำแนกสูง ๆ เท่านั้นไปใช้เป็นแบบวัดทัศนคติฉบับที่แท้จริงต่อไป โดยเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มที่ไคคะแนนสูงและกลุ่มที่ไคคะแนนต่ำ เช่นเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ไคคะแนนสูงจำนวนหนึ่งในสี่ของกลุ่มตัวอย่างที่ลองใช้ในระยะแรกนี้ กับกลุ่มที่ไคคะแนนต่ำจำนวนหนึ่งในสี่ของกลุ่มตัวอย่างเดียวกันนี้เช่นกัน หากคะแนนเฉลี่ยแต่ละขอของแต่ละกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยจะมีพิสัยระหว่าง 1 ถึง 5 คะแนน เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มในแต่ละขอ เลือกเอาขอที่มีค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยสูง ๆ ไว้ใช้ในแบบวัดทัศนคติที่แท้จริงต่อไป

¹Seltiz, op. cit., p.314.

ทัศนคติต่อการเมืองระหว่างนิสิตสามพวกคือ นิสิตที่เรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นิสิตที่เรียนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กับนิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ตัวอย่างประชากรในการวิจัยคือนิสิตปีสุดท้ายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การรวบรวมข้อมูลรวบรวมควมแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มีความสนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่านิสิตอีกสองพวก

ในปีเดียวกัน สาย ภาณุรัตน์¹ ได้ศึกษาทัศนคติและค่านิยมทางการเมืองของครู ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวอย่างประชากรสุ่มจากครูในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ การรวบรวมข้อมูลรวบรวมควมแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่สนใจเรื่องการเมืองมากพอสมควร ทางด้านการพัฒนาประเทศ ครูที่ได้รับปริญญามีความคิดเห็นที่ฉับแฉกและก้าวหน้ามากกว่าคณะครูที่ไม่ได้รับปริญญา ครูที่มีอายุมากจะมีความคิดเห็นฉับแฉกไปจากครูที่มีอายุน้อยในบางเรื่อง ส่วนทางด้านประสิทธิภาพการทำงานของครูไม่มีผลต่อการที่จะทำให้ทัศนคติของครูแตกต่างกัน

สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทัศนคติเพื่อใช้วัดทัศนคติต่อการเมืองโดยเฉพาะ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดสร้างมาก่อน และในการเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตกลุ่มต่าง ๆ ผู้วิจัยได้พยายามใช้สถิติที่สูงขึ้นเพื่อสมควร โดยมีการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง และหาปฏิกริยารวม ของตัวประกอบบางตัวซึ่งจะได้อธิบายในระเบียบวิธีวิจัยในบทต่อไป

---

¹สาย ภาณุรัตน์ "ทัศนคติของครูไทยต่อกิจกรรมการเมือง: การศึกษาเฉพาะครูในเขตพระนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรแห่งประเทศไทย 2512